

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 8 maart 2021
(OR. en)

6795/21

JAI 233
FREMP 38

RESULTAAT BESPREKINGEN

van: het secretariaat-generaal van de Raad

aan: de delegaties

Betreft: Conclusies van de Raad over een striktere toepassing van het Handvest van de grondrechten in de Europese Unie

Voor de delegaties gaan in de bijlage de conclusies van de Raad over een striktere toepassing van het Handvest van de grondrechten in de Europese Unie, die op 5 maart 2021 via de schriftelijke procedure zijn goedgekeurd¹.

¹ CM 2064/21.

CONCLUSIES VAN DE RAAD over een striktere toepassing van het Handvest van de grondrechten in de Europese Unie

Preambule

De Raad van de Europese Unie,

Herinnerend aan artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waarin is bepaald dat de Unie berust op de waarden eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren;

Benadrukkend dat het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna "het Handvest"), dat op 7 december 2000 plechtig is afgekondigd, een mijlpaal vormt voor de Europese integratie en een symbool is van onze gedeelde Europese identiteit;

Benadrukkend dat het juridisch bindende karakter van het Handvest alle instellingen, organen en instanties van de Unie, met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel, én de lidstaten verplicht om bij de uitvoering van het recht van de Unie, de rechten te eerbiedigen, de beginselen na te leven en de toepassing ervan te bevorderen overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en met inachtneming van de grenzen van de bevoegdheden van de Unie zoals die haar in de Verdragen zijn toegedeeld, overeenkomstig artikel 51, lid 1, van het Handvest;

Erop wijzend dat het Handvest een van de meest moderne en alomvattende juridisch bindende instrumenten voor de grondrechten is en integraal deel uitmaakt van het meerlagige systeem voor de bescherming van de grondrechten van de Unie;

Eraan herinnerend dat de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (hierna "EVRM") de huidige regeling inzake de bescherming van de grondrechten in de Unie zal aanvullen en ertoe zal bijdragen dat de grondrechten in Europa consequenter worden beschermd, en **ingenomen met** het feit dat de Unie en de Raad van Europa onlangs de onderhandelingen die daartoe moeten leiden, hebben hervat;

Benadrukkend dat de bescherming van de grondrechten en van de waarden van de Unie niet als vanzelfsprekend kan worden beschouwd. Het is een voortdurende inspanning en een gedeelde verantwoordelijkheid die een collectieve inspanning vergt van alle betrokken actoren, namelijk instellingen, organen en instanties van de Unie, nationale, regionale en lokale autoriteiten, met inbegrip van rechtshandavingsinstanties, wetgevers, rechters en openbare aanklagers, andere beoefenaars van juridische beroepen, universiteiten en opleidingsscholen voor beoefenaars van juridische beroepen, nationale mensenrechteninstellingen (hierna "NHRI's" genoemd), instanties voor gelijke kansen en maatschappelijke organisaties;

Onderstrepnd dat de grondrechten alleen kunnen worden gewaarborgd in een democratische samenleving die gebaseerd is op de rechtsstaat, waarvan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht een van de essentiële bouwstenen is;

Verontrust over de ongekende uitdagingen in verband met de COVID-19-pandemie en de ernstige gevolgen ervan voor de uitoefening van grondrechten en vrijheden op gebieden als gezondheidszorg, langdurige zorg, onderwijs, werk, huisvesting, toegang tot voedsel, cultuur, toegang tot de rechter, toegang tot ondersteunende diensten, vrijheid van verkeer, vrijheid van vergadering, vrijheid van informatie en vrijheid van godsdienst of overtuiging;

Bezorgd over de wijze waarop de gevolgen van de pandemie personen in een kwetsbare positie onevenredig zwaar treffen en over de mogelijke langdurige gevolgen ervan en andere onvoorzienbare gevolgen voor de menselijke waardigheid, de gelijkheid en de grondrechten;

Zich bewust van de uitdagingen die de afgelopen jaren in de Unie en haar lidstaten zijn ontstaan met betrekking tot de bescherming van de grondrechten, de democratie en de rechtsstaat, zoals de uitdagingen in verband met de opvang en integratie van asielzoekers en migranten, de digitale transitie en het toegenomen gebruik en mogelijk misbruik van artificiële intelligentie², de opkomst van desinformatie en haattaal, zowel online als offline, de bescherming van persoonsgegevens en privacy, de krimpende ruimte voor het maatschappelijk middenveld, externe bedreigingen van de integriteit van verkiezingen en het democratisch proces, de klimaatverandering en de grensoverschrijdende bescherming van kwetsbare volwassenen;

Met bezorgdheid nota nemend van de aanhoudende ernstige problemen en belemmeringen voor de volledige uitoefening van grondrechten door iedereen, zoals armoede, dakloosheid en preciaire situaties, alle vormen van discriminatie, genderongelijkheid, huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen, kinderen, LGBTI, leden van minderheden, ouderen en personen met een handicap, en mensenhandel;

² Zie de conclusies van het voorzitterschap over het Handvest van de grondrechten in de context van artificiële intelligentie en digitale verandering (doc. 11481/20 van 21 oktober 2020).

Zijn waardering uitsprekend over de voortdurende vooruitgang op het gebied van de bescherming van de grondrechten in de Europese Unie, met name door middel van wetgeving ter versterking van de bescherming en bevordering van specifieke rechten, strategieën en actieplannen voor een betere bescherming van de grondrechten, en de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna "HvJ-EU");

Zijn waardering uitsprekend over het belangrijke werk dat de Commissie heeft verricht in het kader van de "Strategie voor een doeltreffende tenuitvoerlegging van het Handvest van de grondrechten door de Europese Unie" van 2010³;

Ingenomen met de jaarlijkse conclusies van de Raad en de jaarverslagen van de Commissie over de toepassing van het Handvest, en met de jaarverslagen over de grondrechten van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (hierna "FRA");

Zich ervan bewust dat verdere inspanningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat het potentieel van het Handvest ten volle wordt benut, om het echt doeltreffend te maken in het leven van de burgers en zo een sterke cultuur van grondrechten in de Unie te bevorderen;⁴

Herinnerend aan de conclusies van de Raad over tien jaar Handvest van de grondrechten: stand van zaken en verdere werkzaamheden (hierna "de Raadsconclusies van 2019"),⁵

De Raad van de Europese Unie **herhaalt** zijn toezegging om het Handvest een realiteit te maken voor iedereen en **neemt** de volgende conclusies **aan**:

1. De Raad **is ingenomen met** de "Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de grondrechten in de Europese Unie"⁶ (hierna "strategie inzake het Handvest") en met de toegenomen nadruk op de verantwoordelijkheid van de lidstaten.
2. De Raad **wijst op** de synergie en complementariteit van de strategie inzake het Handvest met andere beleidsmaatregelen en instrumenten ter bevordering en bescherming van de fundamentele waarden waarop de Unie is gegrondvest, zoals de jaarlijkse rechtsstaatcyclus, het nieuwe actieplan voor Europese democratie en het verslag over het burgerschap 2020.

³ Mededeling van de Europese Commissie van 19 oktober 2010, COM (2010) 0573.

⁴ Zoals blijkt uit het verslag van het FRA over de grondrechten van 2019, de jaarverslagen van de Commissie en de Eurobarometer-enquête over de bekendheid van burgers met het Handvest.

⁵ Aangenomen op 7 oktober 2019 (doc. 13217/19).

⁶ Mededeling van de Europese Commissie van 2 december 2020, COM(2020) 711 final.

Preventie en bevordering

Opleiding

3. Het voorkomen van schendingen van de grondrechten vereist een adequate opleiding van alle actoren in de handhavingsketen van het Handvest, met inbegrip van NHRI's, organen voor gelijke behandeling en maatschappelijke organisaties. Bij de capaciteitsopbouw moet zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de werkzaamheden van deze actoren, met name de rechterlijke macht. In dit verband **roept** de Raad de lidstaten **op** te zorgen voor meer opleidingsactiviteiten met betrekking tot het Handvest op nationaal niveau, met name door gerichte instrumenten en opleidingen te ontwikkelen die zijn toegesneden op de behoeften van de verschillende actoren, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de beschikbare financiering van de Unie en de bijstand van het FRA. De Raad **onderstreept** de belangrijke rol universiteiten en opleidingsscholen voor beoefenaars van juridische beroepen spelen om betrokkenen beter bekend te maken met het Handvest, door middel van academische onderzoeks- en opleidingsactiviteiten, mede in samenwerking met de instellingen van de Unie, nationale autoriteiten en maatschappelijke organisaties.

4. De Raad **verzoekt** de Commissie om de lidstaten en alle actoren op nationaal, regionaal en lokaal niveau, en andere instellingen, organen en instanties van de Unie, te blijven ondersteunen bij de toepassing van het Handvest en bij het bevorderen van een cultuur van naleving en het uitdragen van de grondrechten in de hele Unie.

De Raad **is ingenomen met** de bijdrage van het FRA aan de capaciteitsopbouw met betrekking tot het Handvest en de ontwikkeling van specifieke instrumenten. De Raad **moedigt** het FRA **aan** deze instrumenten actueel te houden en ervoor te zorgen dat deze gebruiksvriendelijk, gemakkelijk toegankelijk en in alle talen van de Unie beschikbaar zijn.

Bewustmaking

5. De Raad **benadrukt** tevens dat het van belang is om aan het grote publiek toegankelijke informatie over de in het Handvest verankerde rechten te verstrekken, zodat burgers zich bewuster worden van en meer betrokken worden bij het Handvest. In dit verband **is** hij **ingenomen met** het bestaande door de Commissie en het FRA gecreëerde materiaal en moedigt hij de lidstaten aan dat verder te gebruiken en te verspreiden. De Raad **stelt voor** dat de lidstaten innovatieve en complementaire manieren onderzoeken om de grondrechten beter bekend te maken, met bijzondere aandacht voor bepaalde groepen waarvoor het Handvest wellicht toegankelijker moet worden gemaakt, zoals ouderen, personen met een handicap en kinderen, en overwegen om op de betreffende institutionele websites speciale pagina's over het Handvest op te zetten.

6. De Raad **onderstreept** dat burgers moeten weten tot wie en waar zij zich moeten wenden als hun grondrechten in een lidstaat worden geschonden. De Raad **wijst nogmaals op** het nuttige interactieve instrument voor de grondrechten dat beschikbaar is op het Europees e-justitieportaal⁷ en **verzoekt** alle lidstaten hieraan bij te dragen, het actueel te houden en te promoten.

7. De Raad **staat positief** tegenover de door de Commissie geplande bewustmakingscampagne en **verzoekt** de Commissie in dit verband samen te werken met de lidstaten, verdedigers van rechten, zoals NHRI's en organen voor gelijke behandeling, en maatschappelijke organisaties.

Toepassing van het Handvest

Deskundigheid en gegevens van het FRA

8. De Raad **herhaalt** dat hij bereid is de deskundigheid en gegevens van het FRA optimaal te benutten bij zijn activiteiten die van grote invloed kunnen zijn voor de grondrechten, en **verzoekt** andere instellingen van de Unie en de lidstaten om dat ook te doen. De Raad **ziet uit** naar de verdere besprekingen over de voorgestelde wijzigingen van de oprichtingsverordening van het FRA, onder meer over het werkterrein van het FRA en zijn werkmethoden.

Rol van de wetgever

9. Het acquis van de Unie blijft evolueren, ook op gebieden die van grote invloed kunnen zijn voor de grondrechten. De Raad **benadrukt** dat de Commissie en de twee wetgevers van de Unie verplicht zijn ervoor te zorgen dat alle wetgevingsvoorstellen en -instrumenten in overeenstemming zijn met het Handvest.

De Raad herhaalt het nut van de "Richtsnoeren over de methodologische stappen die moeten worden gezet om de verenigbaarheid met de grondrechten te toetsen"⁸ (hierna "de richtsnoeren") om de verenigbaarheid van wetgevingsvoorstellen met de grondrechten te beoordelen en te waarborgen.

De Raad **herhaalt** zijn toezegging in de conclusies van de Raad van 2019 om nieuwe manieren te verkennen om de richtsnoeren efficiënter te gebruiken. Voorts **herinnert** hij het secretariaat-generaal eraan dat de richtsnoeren moeten worden gedeeld met deskundigen in de bevoegde voorbereidende instanties, met name door ze beschikbaar te stellen in het Delegates Portal.

⁷ https://beta.e-justice.europa.eu/459/EN/fundamental_rights_interactive_tool

⁸ Doc. 5377/15, 20 januari 2015.

Elke voorbereidende instantie van de Raad moet nieuwe wetgevingsvoorstellen beoordelen in het licht van deze richtsnoeren; in dat verband **moedigt** de Raad **aan** dat bij het begin van de onderhandelingen en telkens wanneer dat nodig wordt geacht expliciet van gedachten wordt gewisseld over de naleving van het Handvest. De Raad **is ingenomen met** de opleiding over het Handvest, met inbegrip van de richtsnoeren, die het secretariaat-generaal en het FRA aan de komende voorzitterschappen hebben geboden. Hij **is ook ingenomen met** het door de Commissie aangekondigde instrument voor e-learning over het Handvest.

10. De Raad benadrukt dat de Groep FREMP verantwoordelijk is voor de voorbereidende werkzaamheden in de wetgevingsprocedures van de Raad op het gebied van grondrechten, burgerrechten en vrij verkeer van personen, en **roept op** om in deze groep informatiepunten te presenteren over lopende wetgevingsdossiers die potentieel van grote invloed zijn voor de grondrechten. De richtsnoeren zijn in dit verband een nuttig instrument.

11. Parlementen en andere belanghebbenden in de nationale wetgevingsprocedure spelen een belangrijke rol om ervoor te zorgen dat de wetgeving van de lidstaten volledig in overeenstemming is met het Handvest, indien van toepassing. De Raad **moedigt** de lidstaten **aan** om ervoor te zorgen dat de verplichting tot consistentie met het Handvest opgenomen wordt in hun nationale regels inzake juridische toetsing en effectbeoordelingen van wetgeving die binnen het toepassingsgebied van het Unierecht vallen. In dit verband **vestigt** hij **de aandacht** op de bestaande beste praktijken en instrumenten op nationaal en Unieniveau, die aan elke nationale context kunnen worden aangepast.

Rol van overheidsdiensten

12. De Raad **onderstreept** de rol van nationale, regionale en lokale overheden, met inbegrip van ambtenaren, bij het mainstreamen van het Handvest en het waarborgen van de eerbiediging van de grondrechten in de beleidsvorming, en bij het bevorderen van een cultuur van grondrechten op alle niveaus van de uitvoerende macht.

13. De Raad erkent de nadruk die in de strategie inzake het Handvest wordt gelegd op de verantwoordelijkheid van de lidstaten, maar **herinnert er** niettemin **aan** dat alle instellingen, organen en instanties van de Unie gebonden zijn aan het Handvest en dat zij in dit verband een voorbeeldfunctie moeten vervullen. Hij **onderstreept** derhalve dat het werk van de instanties van de Unie vaak gevoelig is wat betreft de grondrechten, en **benadrukt** het belang van een adequate opleiding van het personeel en van monitoring op hun activiteiten.

14. De Raad **wijst op** het belang van het recht op toegang tot documenten van de Unie, gegevensbescherming en behoorlijk bestuur opdat alle burgers de in het Handvest verankerde rechten beter kunnen uitoefenen, zij hierover beter voorgelicht zijn, en zij zich deze beter kunnen toe-eigenen.

15. De Raad **onderkent** de cruciale rol die rechtshandhavingsinstanties spelen bij het waarborgen van een samenleving die voor iedereen veilig is, maar ook dat hun optreden bijzondere gevolgen kan hebben voor de grondrechten. De Raad **hecht** groot belang aan adequate opleiding en monitoring om ervoor te zorgen dat alle maatregelen van rechtshandhavingsinstanties in overeenstemming zijn met de nationale en internationale normen en met de normen van het Handvest, indien van toepassing. In dit verband **dringt** de Raad **er** bij de lidstaten **op aan** te voorzien in regelmatige opleidingen voor rechtshandhavingspersoneel, gevangenispersoneel en personeel dat in detentiecentra werkzaam is. Ook **benadrukt** de Raad hoe belangrijk het is dat toezichthoudende instanties en NHRI's toegang hebben tot deze locaties, zelfs nu de COVID-19-beperkingen gelden, en dat zij aanbevelingen kunnen doen.

16. De Raad **benadrukt** dat steden en lokale overheden belangrijke actoren zijn bij het promoten van de grondrechten op nationaal en Europees niveau. Hij **nodigt** de lidstaten derhalve **uit** om de uitwisseling van ervaringen en beste praktijken tussen lokale overheden, waaronder netwerken van steden, te bevorderen en **moedigt** het gebruik **aan** van de financieringsmogelijkheden in het kader van het nieuwe programma Burgers, gelijkheid, rechten en waarden, met name het onderdeel "Betrokkenheid en participatie van de burgers". De Raad **kijkt** voorts **met belangstelling uit** naar het initiatief van het FRA om te werken aan een kader van toezeggingen voor mensenrechtensteden in de Unie dat voldoende zichtbaarheid moet geven aan het Handvest.

Financiering

17. De Raad **herinnert eraan** dat elk door de Unie gefinancierd project in overeenstemming moet zijn met het recht van de Unie, met inbegrip van het Handvest, indien van toepassing. Hij **is** dan ook **ingenomen met** de invoering van een randvoorwaarde om de eerbiediging van het Handvest te waarborgen in de volgende begroting van de Unie voor 2021-2027. De Raad **ziet uit** naar de ontwikkeling van een speciale opleidingsmodule en de daarmee verband houdende ondersteuning door de Commissie. De Raad **moedigt** de lidstaten **aan** te zorgen voor een vlotte uitwisseling van informatie en samenwerking op dit gebied en de NHRI's daar waar nodig bij te betrekken. Ook **verzoekt** hij de lidstaten te overwegen om in dit verband gebruik te maken van de deskundigheid van het FRA.

Uitwisseling van goede praktijken en coördinatie

18. De Raad **onderkent** het nut van wederzijds leren en de uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten inzake de tenuitvoerlegging van het Handvest op nationaal niveau, en van thematische besprekingen over het Handvest.

19. De Raad **herinnert eraan** dat, naar aanleiding van het verzoek van de Raad aan de Commissie in de conclusies van de Raad van 2019, een speciale pagina op het Europees e-justitieportaal is gecreëerd. De Raad **dringt er** bij alle lidstaten **op aan** om hun toepasselijke goede praktijken daarin op te nemen, ook op lokaal niveau. Deze pagina zou regelmatig moeten worden geactualiseerd.

20. Om de coördinatie en de uitwisseling van informatie ter zake te vergemakkelijken, **verzoekt** de Raad de lidstaten te overwegen een contactpunt voor het Handvest aan te wijzen of een bestaand contactpunt te belasten met de bevordering en coördinatie van capaciteitsopbouw, informatie-uitwisseling en bewustmaking met betrekking tot het Handvest. Nationale contactpunten kunnen als een verbinding dienen tussen de verschillende bestuursniveaus in het land en andere organen, met inbegrip van organen op het gebied van de mensenrechten en maatschappelijke organisaties, alsook de instellingen en instanties van de Unie.

Handhaving en monitoring

De rol van het Hof van Justitie van de Europese Unie ("HvJ-EU") en de nationale rechterlijke instanties

21. De Raad **wijst nogmaals op** het belang van de jurisprudentie van het HvJ-EU bij de uitlegging en toepassing van het Handvest. Om zijn jurisprudentie te bevorderen en de desbetreffende procedures onder de aandacht te brengen, **is de Raad van mening** dat dit integraal deel moet uitmaken van de opleiding over het Handvest en verspreid moet worden binnen de lidstaten. De Raad **verzoekt** het HvJ-EU verder samen te werken met netwerken van nationale rechterlijke instanties, met name via informele uitwisselingen of studiebezoeken.

22. De Raad **onderstreept** de cruciale rol die de rechterlijke instanties spelen bij de handhaving van de grondrechten. Rechters zijn de echte borgen van het Handvest, aangezien zij moeten zorgen voor een doeltreffende rechterlijke bescherming van de daarin verankerde rechten. De Raad **neemt met voldoening nota** van het toegenomen gebruik van het Handvest door de nationale rechterlijke instanties, alsook van verzoeken om prejudiciële beslissingen aan het HvJ-EU, de belangrijkste vorm van de justitiële dialoog in het kader van de Unie. In dit verband **verzoekt** hij het FRA om de databank Charterpedia regelmatig te actualiseren, met inbegrip van de daarin opgenomen nationale en Europese jurisprudentie.

23. De Raad **verzoekt** de lidstaten verdere wegen te verkennen om de bekwaamheid van de rechterlijke macht en andere beoefenaars van juridische beroepen met betrekking tot het Handvest te verbeteren, op basis van specifiek opleidingsmateriaal, waaronder tools voor e-learning. De Raad **stelt** de lidstaten **voor** om netwerken van rechters, leken- en honoraire rechters en andere beoefenaars van juridische beroepen aan te moedigen opnieuw de nadruk te leggen op de toepassing van het Handvest op nationaal niveau, met name door samen te werken op het gebied van opleiding en uitwisseling van praktijken en voort te bouwen op de steun en instrumenten van de Commissie, het Europees netwerk voor justitiële opleiding (hierna "het ENJO") en het FRA.

24. De Raad **is ingenomen met** de nieuwe strategie van de Commissie "Zorgen voor gerechtigheid in de EU – een strategie voor de Europese justitiële opleiding 2021-2024"⁹, met name wat betreft de opleiding over het Handvest, en **staat positief** tegenover de maatregelen die de Commissie in de strategie inzake het Handvest wil nemen.

⁹ Mededeling van de Europese Commissie van 2 december 2020, COM(2020) 713 final.

Jaarlijkse verslaglegging en debat

25. De Raad **is ingenomen met** de toezegging van de Commissie om een jaarverslag over de toepassing van het Handvest in te dienen met een thematische aanpak die gericht is op specifieke beleidsterreinen die onder het recht van de Unie vallen, op basis van de beginselen van objectiviteit, billijkheid en gelijke behandeling van de lidstaten, en **ziet uit** naar de presentatie van het eerste gerichte verslag over de grondrechten in het digitale tijdperk, dat in 2021 zal worden gepubliceerd. De Raad **verzoekt** de Commissie om in haar verslagen ook beste praktijken op te nemen voor een betere toepassing van het Handvest op lokaal, regionaal en nationaal niveau, en ervoor te zorgen dat het verslag leesvriendelijk is en onder het grote publiek wordt verspreid.

26. De Raad **verbindt zich ertoe** jaarlijks van gedachten te wisselen over de toepassing van het Handvest, op het niveau van de Unie en op nationaal niveau, op basis van het jaarverslag van de Commissie, het jaarverslag van het FRA over de grondrechten en de door de lidstaten verstrekte informatie op het Europees e-justitieportaal. Het jaarlijkse debat moet bijdragen tot specifieke en toekomstgerichte conclusies van de Raad.

Nationale mensenrechteninstellingen en organen voor gelijke behandeling

27. De Raad **onderkent** dat onafhankelijke NHRI's en organen voor gelijke behandeling een cruciale rol spelen bij de bescherming en bevordering van de grondrechten en bij de bewustmaking hierover, en ertoe bijdragen dat het nationale beleid in overeenstemming is met het Handvest. NHRI's zijn van cruciaal belang voor de toepassing van het Handvest, gezien hun brede en horizontale mandaat met betrekking tot de grondrechten, en hun nabijheid tot de burgers.

29. De Raad **moedigt** de lidstaten die nog geen onafhankelijke NHRI's hebben opgericht overeenkomstig de beginselen betreffende de status van nationale instellingen ("de beginselen van Parijs") **aan** dit te doen, en herinnert daarbij ook aan indicator 16.a.1 van de SDG's. De lidstaten waar NHRI's zijn opgericht, moeten ervoor zorgen dat zij over voldoende middelen en personeel beschikken om hun mandaat te kunnen vervullen. Voorts **onderstreept** de Raad dat het waarborgen van een gunstig klimaat en toereikende financiering van essentieel belang is om het potentieel van NHRI's en organen voor gelijke behandeling als Handvestvertegenwoordigers te benutten.

30. De Raad **wijst erop** dat er ruimte is om het effect van de werkzaamheden van de NHRI's te vergroten en **moedigt** de lidstaten, de Commissie en andere instellingen, organen en instanties van de Unie **aan** de onderlinge samenwerking met deze mechanismen verder te versterken, met name door ervoor te zorgen dat zij regelmatig en terdege worden betrokken bij de uitwisseling van standpunten met de regering en bij verslagleggingen.

Maatschappelijk middenveld

31. De Raad is **zich ervan bewust** dat maatschappelijke organisaties vaak de eerste instantie zijn waar burgers om steun en informatie over hun rechten verzoeken; vaak spelen zij ook een voortrekkersrol bij het voorkomen van en reageren op schendingen of misbruiken. De Raad **onderkent** voorts de essentiële rol van maatschappelijke organisaties bij het delen van belangrijke kennis over het Handvest en het bevorderen van de voorlichting erover.

32. De Raad **wijst erop** hoe belangrijk het is dat alle onnodige, onwettige of willekeurige beperkingen van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld worden weggenomen en dat er geen nieuwe worden ingevoerd, en **onderkent** dat transparante, toereikende en gemakkelijk toegankelijke financiering cruciaal is voor het efficiënte en onafhankelijke functioneren van maatschappelijke organisaties. In dit verband **ziet** de Raad **ernaar uit** dat het Fonds voor justitie, rechten en waarden van de Unie wordt ingesteld.

33. De Raad **verzoekt** de lidstaten na te denken over manieren om de interactie en samenwerking met maatschappelijke organisaties te verbeteren, teneinde de capaciteitsopbouw met betrekking tot het Handvest te ondersteunen met het oog op een betere bevordering en bescherming van de daarin verankerde rechten. In dit verband **beschouwt** de Raad het als goede praktijken dat regeringen regelmatig met maatschappelijke organisaties samenkomen, dat zij hen betrekken bij de voorbereiding van nationale actieplannen inzake grondrechten en bij de verslaglegging over de toepassing van de instrumenten op het gebied van de grondrechten, en dat zij structuren opzetten waarin vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, verdedigers van rechten en overheidsinstanties worden samengebracht.